

Sag C-709/19**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

25. september 2019

Forelæggende ret:

Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandene)

Afgørelse af:

20. september 2019

Appellant:

Vereniging van Effectenbezitters

Indstævnt:

BP plc

Hovedsagens genstand

Hovedsagen angår en tvist mellem på den ene side Vereniging van Effectenbezitters (foreningen af værdipapirejere, herefter »VEB«), en nederlandsk forening, hvis vedtægtsmæssige formål er at varetage værdipapirejeres interesser og på den anden side BP plc (herefter »BP«), en globalt opererende olie- og gasvirksomhed. Tvisten angår den skade, som BP's andelshavere har lidt – i form af en værdiforringelse af deres andele – på grund af BP's efter deres opfattelse retsstridige adfærd.

Genstand og retsgrundlag for forelæggelsen

Denne anmodning i henhold til artikel 267 TEUF vedrører de nederlandske retters internationale kompetence. Mere konkret drejer det sig om spørgsmålet, om Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (omarbejdning) (herefter »Bruxellesforordning I-a«) skal fortolkes således, at en ren økonomisk skade, der

er indtruffet på en investeringskonto, kan være et tilstrækkeligt grundlag for de nederlandske retters internationale kompetence.

Præjudicielle spørgsmål

1.(a) Skal artikel 7, nr. 2, i [Bruxellesforordning I-a] fortolkes således, at en ren økonomisk skade, der direkte indtræffer på en investeringskonto i Nederlandene eller på en investeringskontor tilhørende en i Nederlandene hjemmehørende bank og/eller investeringsvirksomhed, hvilken skade er en følge af investeringsbeslutninger truffet under påvirkning af almindelige men ukorrekte, ufuldstændige og vildledende oplysninger, der er spredt globalt af en international børsnoteret virksomhed, et tilstrækkeligt tilknytningsmoment for at tillægge de nederlandske retter international kompetence som retterne på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået (*»Erfolgsort«*)?

(b) Såfremt dette spørgsmål besvares benægtende, kræves der da yderligere omstændigheder for, at de nederlandske retter bliver kompetente, og hvilke omstændigheder er der da tale om? Er de herefter [i punkt 7] nævnte yderligere omstændigheder tilstrækkelige som grundlag for de nederlandske retters kompetence?

2. Skal spørgsmål 1 besvares anderledes, såfremt det drejer sig om en sag, der er anlagt på grundlag af artikel 3:305a i [Burgerlijk Wetboek (den borgerlige lovbog, herefter BW)] af en forening, der i medfør af sin egen ret har som formål at varetage de kollektive interesser hos de investorer, der har lidt skade som omhandlet i spørgsmål 1, hvilket blandt andet har til følge, at de nævnte investorers bopæl ikke bliver fastslået, hvilket også gælder for de særlige omstændigheder ved de individuelle købsforretninger eller individuelle beslutninger om ikke at sælge andele?

3. Såfremt de nederlandske retter på grundlag af artikel 7, nr. 2, i [Bruxellesforordning I-a] har kompetence til at træffe afgørelse i sagen anlagt på grundlag af BW's artikel 3:305a, har disse retter da på grundlag af artikel 7, nr. 2, i [Bruxellesforordning I-a] også international og intern stedlig kompetence til at påkende alle senere anlagte individuelle erstatningssøgsmål fra investorer, der har lidt skade som omhandlet i spørgsmål 1?

4. Såfremt de nederlandske retter som omhandlet ovenfor i spørgsmål 3 har international kompetence men ikke intern stedlig kompetence til at påkende alle individuelle erstatningskrav fra investorer, der har lidt skade som omhandlet i spørgsmål 1, skal den interne stedlige kompetence da fastsættes på grundlag af den skadelidte investors bopæl, etableringsstedet for den bank, i hvilken denne investor har sin personlige bankkonto, eller etableringsstedet for den bank, hvor investeringskontoen føres, eller på grundlag af et andet tilknytningsmoment?

Anførte EU-retlige bestemmelser

Artikel 4 og 7 i Bruxellesforordning I-a

Anførte nationale bestemmelser

Artikel 3:305a i Burgerlijk Wetboek (den borgerlige lovbog, herefter »BW«)

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

- 1 Den 20. april 2010 indtraf der en eksplosion på den af BP leasede boreplatform Deepwater Horizon, der var beliggende i den mexicanske golf, med døde og tilskadekomne til følge. Der opstod også skader på miljøet.
- 2 VEB anlagde i 2015 i henhold til BW's artikel 3:305a et kollektivt søgsmål mod BP ved rechtbank Amsterdam (ret i første instans, Amsterdam) på vegne af alle personer, som i perioden 16. januar 2007 til 25. juni 2010 havde købt, besiddet eller solgt ordinære BP-andele via en investeringskonto i Nederlandene eller via en investeringskonto tilhørende en i Nederlandene etableret bank og/eller investeringsvirksomhed (herefter »BP-andelshavere«).

I denne sag har VEB nedlagt påstand om, at følgende fastslås:

- (i) de nederlandske retter har international kompetence til at påkende skadeserstatningskravene fra BP-andelshaverne
- (ii) rechtbank Amsterdam har stedlig kompetence med hensyn til disse krav
- (iii) nederlandsk ret finder anvendelse på skadeserstatningskravene
- (iv) BP har over for BP-andelshaverne fremsat ukorrekte, ufuldstændige og vildledende oplysninger om (i) sine sikkerheds- og vedligeholdelsesprogrammer før oliekatastrofen den 20. april 2010, og/eller (ii) omfanget af denne oliekatastrofe og/eller (iii) BP's rolle og ansvar i forbindelse med denne oliekatastrofe
- (v) BP har med den ovenfor i punkt (iv) nævnte handlemåde handlet retsstridigt over for BP-andelshaverne
- (vi) BP-andelshaveres køb eller salg af BP-andele ville uden BP's retsstridige handlemåde være sket til en fordelagtigere markedspris eller slet ikke have fundet sted
- (vii) der foreligger den nødvendige conditio sine qua non-forbindelse mellem BP's retsstridige adfærd og de herved fremkaldte salgs- og købsbetingelser og det kurstab, som BP's andelshavere har lidt mellem den 16. januar 2007 og 25. juni 2010.

- 3 BP har bestridt de nederlandske retters kompetence og gjort gældende, at disse retter ikke kan støtte international kompetence på Bruxellesforordning I-a. Rechtbank Amsterdam erklærede sig for inkompetent til at påkende den af VEB anlagte sag. Andeninstansen, Gerechtshof Amsterdam, stadfæstede i appel rechtbanks dom. Dommen fra Gerechtshof Amsterdam har VEB appelleret til den forelæggende ret med påstand om kassation.

De væsentligste argumenter, der fremføres af hovedsagens parter

- 4 I kassationsinstansen ligger det fast, at VEB's søgsmål omhandler erstatning uden for kontrakt som omhandlet i artikel 7, nr. 2, i Bruxellesforordning I-a, der bestemmer, at det er retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå, der er kompetent. I kassationsanbringendet rejses det spørgsmål, om de nederlandske retter på grundlag af artikel 7, nr. 2, i Bruxellesforordning I-a har kompetence til at påkende VEB's søgsmål i deres egenskab af retterne på det sted hvor skadetilføjelsen er foregået.
- 5 VEB og BP er uenige om forholdet mellem dommen af 28. januar 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37 (herefter »Kolassa-dommen«) og dommen af 16. juni 2016, C-12/15, Universal Music International Holding, EU:C:2016:449 (herefter »Universal Music-dommen«) og betydningen heraf for den foreliggende sag.
- 6 VEB har blandt andet gjort gældende, at omstændighederne i den foreliggende sag kan sammenlignes med omstændighederne i Kolassa-dommen og dommen af 22. september 2018, Löber, C-304/17, EU:C:2018:701 (herefter Löber-domen). VEB har herved anført, at andelenes værdiforringelse ikke skyldtes svingninger på de finansielle markeder men den omstændighed, at BP fremsendte ukorrekte, ufuldstændige og vildledende oplysninger om den ovenfor i punkt 1 omhandlede oliekatastrofe, hvormed BP ikke opfyldte sin lovbestemte oplysningspligt. Som følge heraf traf andelshaverne beslutninger om investeringer, som de ikke ville have truffet, hvis de havde haft en komplet og dækkende opfattelse af tingenes tilstand. Da de korrekte oplysninger kom frem, faldt værdien af deres andele, hvorved de led en skade. Eftersom andelene, i al fald andelshavernes fordringer på disse andele, blev administreret (krediteret og debiteret) og var placeret på en investeringskonto i Nederlandene eller på en investeringskonto tilhørende en i Nederlandene etableret bank eller investeringsvirksomhed, havde denne skade, der bestod af værdiforringelsen af deres andele som følge af BP's uretmæssige adfærd, direkte manifesteret sig i Nederlandene på disse investeringskonti. De nederlandske retter er således kompetente til at påkende VEB's krav. For de nederlandske retters kompetence kræves der derfor ikke (andre) særlige omstændigheder.
- 7 Såfremt der dog skulle være tale om særlige omstændigheder i Universal Music-dommens forstand, får følgende omstændigheder ifølge VEB subsidiær betydning. For det første henvender BT sig til investorer i hele verden, herunder nederlandske investorer. VEB repræsenterer interesserne for et stort antal investorer, der i

overvejende grad har deres bopæl i Nederlandene. For det andet har BP i Amerikas Forenede Stater indgået et forlig med andre andelshavere. Denne aftale er ikke blevet tilbudt de investorer, hvis interesser varetages af VEB, og i Europa verserer der ikke andre lignende sager. For det tredje findes der blandt de andelshavere, hvis interesser VEB forsvarer, forbrugere, som nyder en særlig retsbeskyttelse i henhold til Bruxellesforordning I-a. Til slut har det også betydning, at VEB's søgsmål er anlagt i henhold til BW's artikel 3:305a som et kollektivt søgsmål på vegne af mange investorer.

- 8 BP har blandt andet anført, at den omstændighed, at skaden i Kolassa-dommen direkte indtraf på en Kolassa tilhørende bankkonto i Østrig, i sig selv ikke var tilstrækkelig til at gøre de østrigske retter kompetente. Der forelå flere tilknytningsmomenter til fordel for Østrig. Barclays havde i Østrig udgivet et prospekt, og certifikaterne var blevet (videre)solgt af en østrigsk bank. BP har herved henvist til præmis 37 i Universal Music-dommen. Heraf fremgår, at afgørelsen i Kolassa-dommen hang sammen med omstændigheder, der tilsammen førte til, at det var retten på sted, hvor sagsøgeren havde sin bopæl, der var kompetent. BP har på grundlag af det anførte gjort gældende, at en ren økonomisk skade, der indtræder direkte på en bankkonto uden særlige omstændigheder ikke i sig selv kan betragtes som et relevant tilknytningsmoment for anvendelse af artikel 7, nr. 2, i Bruxellesforordning I-a. Dette gælder også, at selv om der ikke er fare for, at skadelidte efterfølgende kan manipulere med det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, ved at vælge en bankkonto på et sted, der passer ham. Hvis der ikke foreligger særlige omstændigheder, er retten på det sted, hvor bankkontoen føres, således ikke kompetent. Sagens karakter af kollektivt søgsmål ændrer ifølge BP intet herved.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 9 Efter Hoge Raad's opfattelse rejser disse argumenter spørgsmål om fortolkningen af Bruxellesforordning I-a, og der kan med rette være tvivl om deres korrekte besvarelse. Af disse grunde har Hoge Raad forelagt de ovenfor anførte præjudicielle spørgsmål for Domstolen.
- 10 Til belysning af det første spørgsmål skal Hoge Raad bemærke, at der i såvel Kolassa-dommen, Löber-dommen som i den foreliggende sag er tale om en rent økonomisk skade, der direkte er indtrådt på en bankkonto eller investeringskonto, hvorved den rent økonomiske skade er en følge af værdiforringelsen af de værdipapirer, der førtes på bankkontoen eller på investeringskontoen som tilgodehavende. Denne situation adskiller sig fra den situation, der forelå i Universal Music-dommen. Her var den rent økonomiske skade på bankkontoen følgen af en betaling fra denne bankkonto for at erstatte et tab, som de skadelidte havde haft i udlandet. I modsætning til en værdiforringelse af andele, der indestår på en bankkonto eller investeringskonto, havde den skadelidte i denne situation imidlertid selv indflydelse på forringelsen af tilgodehavendet på sin bankkonto derved, at han frit havde kunnet vælge at betale fra bankkontoen. En forskel

mellem de faktiske omstændigheder i Kolassa-dommen og Löber-dommen og i den foreliggende sag er, at kravene i den foreliggende sag ikke er støttet på vildledende informationer i et prospekt, udgivet i Nederlandene. Ifølge VEB's anbringender, som ikke blev forkastet af Hof van Beroep, og som forudsætningsvis må ligge til grund for kassationsappellen, har BP offentliggjort forkerte, ufuldstændige og vildledende oplysninger på sit websted via pressemeddelelser, referater, årsregnskaber og årsberetninger samt ved offentlige tilkendegivelser fra ledende medarbejdere. BP havde ikke specielt rettet de anfægtede oplysninger til nederlandske investorer. Dernæst synes det ikke her at dreje sig om køb og salg af finansielle produkter på det nederlandske sekundære marked men om køb af ordinære BP-andele, der noteres på børsen i London eller Frankfurt, via en investeringskonto tilhørende en i Nederlandene hjemmehørende bank eller investeringsvirksomhed. At BP ikke kunne forudse den kompetente ret – hvilket havde været tilfældet, såfremt det sted, hvor en bankkonto eller investeringskonto føres, lægges til grund som stedet for skadetilføjelsen – er ikke i alle tilfælde til hinder for, at retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå, er kompetent. I dommen af 25. oktober 2011, eDate Advertising m.fl., C-509/09 og C-161/10, EU:C:2011:685, præmis 51, tillagde Domstolen blandt andet retterne i hver enkelt medlemsstat, hvor et på internettet offentliggjort indhold er eller har været gjort tilgængelig, kompetence, i al fald for så vidt angår den skade, der er forårsaget på den medlemsstats område, hvor den ret, som sagen er anlagt for, er beliggende. Herved opstår det spørgsmål, om der er grundlag for en tilsvarende kompetenceregulering for sager, der angår erstatningskrav for skade, lidt af andelshavere som følge af urigtige, ufuldstændige eller vildledende oplysninger, der er offentliggjort af internationale børsnoterede virksomheder.

- 11 Til belysning af det andet spørgsmål skal Hoge Raad bemærke, at den omstændighed, at denne sag er et kollektivt søgsmål, der er anlagt i henhold til BW's artikel 3:305a, kan give anledning til (ekstra) problemer, når det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå, skal fastsættes. Da det kollektive søgsmål skal beskytte mange hinanden lignende interesser, abstraheres der fra de individuelle situationer, som de skadelidte i den kollektive sag befinder sig i. De særlige omstændigheder ved de individuelle (købs)transaktioner bliver ikke behandlet i den kollektive sag, lige så lidt som dette er tilfældet for de individuelle beslutninger om ikke at sælge andele. Spørgsmålet er, om der i et sådant tilfælde skal tages hensyn til yderligere specifikke omstændigheder og i bekræftende fald, hvordan disse skal defineres. I dommen af 21. maj 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, præmis 35, 36 og 56, udtalte Domstolen, at en overdragelse af fordringer fra den oprindelige fordringshaver ikke i sig selv kan have indflydelse på udpegningen af den kompetente ret i henhold til (forgængerens) artikel 7, nr. 2, i Bruxellesforordning I-a, og at den skadevoldende begivenhed derfor må fastsættes særskilt uden hensyn til en eventuel overdragelse eller samling af fordringerne. Spørgsmålet er, om der i en kollektiv sag som den foreliggende gælder lige så strenge regler for fastsættelsen af det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå, idet der i en sådan sag ikke er tale om en overdragelse eller samling men kun om en kollektiv

interesse, og sådanne regler ville kunne skade effektiviteten af søgsmålsformen efter BW's artikel 3:305a.

- 12 Til belysning af det tredje spørgsmål skal Hoge Raad bemærke, at hvis de nederlandske retter har kompetence og skulle kende for ret, at BP har handlet retsstridigt over for BP-andelshaverne, kan andelshaverne på dette grundlag individuelt anlægge en ny sag med krav om skadeserstatning. I dette tilfælde har det betydning, om sådanne sager kan anlægges ved den ret, der har kompetence til at påkende det kollektive søgsmål. Dette spørgsmål kan opstå, hvis BP's andelshavere har deres bopæl uden for den pågældende rets stedlige kompetenceområde, eller hvis dette også er tilfældet for deres bank og/ eller investeringskonto. I denne forbindelse henvises også til spørgsmål 4 og bemærkningerne til dette spørgsmål.
- 13 Til belysning af det fjerde spørgsmål skal Hoge Raad bemærke, at Domstolen i præmis 31 i Löber-sagen henviser til de østrigske retters kompetence. De specielle værnetingsregler i artikel 7 i Bruxellesforordning I-a vedrører ikke alene den internationale kompetence men også den interne stedlige kompetence. I Löber-dommen tages der ikke stilling til, på hvilken bankkonto skaden direkte er indtruffet. På den ene side synes det af Löber-dommen, præmis 32, at følge, at der ved anvendelsen af udtrykket »bankkonto« ikke gøres nogen relevant sontring mellem en personlig bankkonto og investeringskonti. Heraf kunne sluttes, at begge konti kunne komme i betragtning. På den anden side fremgår det af generaladvokat Bobeks forslag til afgørelse i denne sag i punkt 13, at Löber havde sin personlige anfordringskonto i Wien, hvilket også var hendes bopæl, og at hendes investeringskonti førtes i Salzburg og Graz. Det fremgik i Löber-dommen, at det for kompetence til retten i Wien var tilstrækkeligt, at Wien, udover at være Löbers bopæl, også var hjemsted for den bank, hvor hun havde sin bankkonto. Dette rejser spørgsmålet om, hvilke faktorer, der er afgørende for fastsættelsen af den interne stedlige kompetence. Er det den skadelidte investors bopæl, etableringsstedet for den bank, hvor denne har sin personlige bankkonto eller etableringsstedet for den bank, hvor investeringskontoen føres, eller et andet tilknytningsmoment?